

LJUBLJANSKI ČASNIK.

St. 63.

V petik 8. Velkiga serpana.

1851.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer vtorik in petik. Predplačuje se za celo leto pri založniku *Jožefu Blazniku* 6 gold., za pol leta 3 gold., za četert leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odrajta še 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti zneso 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje., za četert leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, kateri more po novi postavi frankiran biti.

Vradni del.

5. august 1851 je bil XXXVII. del, III. tečaj deželnega zakonika in vladnega lista izdan in razposlan, ki zapopade:

Ukaz ministerstva za pravosodje 14. Maja 1851, s katerim se odloči, kdaj se imajo občinski župani kakor oskerbljevavci državno-pravdnjskih opravil k uredskim djanjem okrajnih sodnij v kazenskih rečeh povabovati. — Ukaz ministerstva za bogočastje in uk 26. Maja 1851, s katerim se dajo pravila za shode učiteljev. — Razpis denarstvinega ministerstva 3. Junija 1851, s katerim se razglasi ravnanje z dne 2. Junija 1851 v versti 174 izsrečkanimi obligacijami dvorne kamre po 3 $\frac{1}{2}$, 4 in 5%. — Razpis c. k. krajskiga deželnega poglavarstva 19. Marca 1851. Upeljanje opravičnega občenjja ali poselstva med okrajnimi glavarstvi in županijami. — Razglas c. k. deželne komisije za oprosteno zemljiš na Krajskim 10. Julija 1851. Ravnanje s prejemšinami, ki jih gre odškodovati, pri zedinjenju posestva opravičeniga in podložnega zemljiša v eni osebi. — Razglas c. k. deželne komisije za oprestenje zemljiš na Krajskim 10. Julija 1851, zastran likvidiranja odškodbe desetega denarja.

Nevradni del.

Kako bi se šole napravile.

Zastran naprave šol po kmetih, se iz nekterih krajev nasveti slišijo, katerih bi ne bilo preslišati.

Ker je dežela bolj uboga, soseske z mnogoterimi davki, nakladi, odkupili, zastanki i. t. d. obtežene, in mem tega letas še stočo tako hudo obiskovane; skorej nikakor ni moč, kakih dnarnih shodkov za šole in njih učenike misliti. Toliko ložej pa, kakor je sem ter tje slišati, bi se dale radovoljne šole napraviti, ako bi se od prave strani začelo. Veliko duhovnov po kmetih ima radovoljno šolo, in ne išejo pri tem nobeniga družiga plačila, kakor zavest, de so kej dobriga človeštvu storili, ker so prepričani, de plačilo boljši jih unkraj groba čaka; in veliko jih je, kakor se sliši, kateri bi radi šolo začeli, ako bi bili k temu od vikših spodbujeni; sami od sebe si pa ne upajo lahko, ker se rado nameri, de se take početja za prederznost ali za kako drugo napako razglasujejo. Tudi je veliko šoli nasprotnih misel, ktere so šolskim ljubivcam overki se podati v šolarije. Po vsaki ceni pa bi bilo zastran lepe kersanske omike skorej nar boljši, de bi se duhovni otročje odreje po šolah na kmetih, kolikor je moč, lotili. — Kar pa tiče prihodke in pomočke ondi, kjer šolskiga zaklada išejo, smo slišali svet, kateri se nam prav moder zdi. Naj bi se namreč gostnikom ali birtam nekaki krajcarji na bokal naložili, ktere bi mogli za šolo odrajtovati, v tem bi se denara veliko dobilo, in nobedin bi ne imel nikakoršne občutljive škode; birtov in pijancov bi se pri vsem tem ne mankalo, kakor se jih

zdej ne manka; ako bi jih pa za to kaj manj bilo, bodi Bogu hvala, ker ravno gostivnice so večkrat, ki poštenje in lepo obnašanje kmetov okužujejo. Po nekterih krajih gostniki ali pivničarji plačujejo ta šolski naklad, in pravijo, de se zavoljo tega vino ondi ne toči dražji, kot drugod, kjer tega ni. Na žganje bi pa bilo dobro še veči naklad narediti, ker bi se s tem utegnili tudi ta namen doseči, de bi se pitje tega strupa zmanjševalo.

(Danica.)

Avstrije prihodnjost.

(Dalje.)

XVI.

Kar so pa skušnji ali zgodovinskim znanstvu bolj omikani in razsvitljeni prebivavci avstrijskiga cesarstva že dolge leta sem previdili, česar so se nekteri ravno tako bali, kakor so drugi hrepeneli kaj enakiga doživeti, se je vsim skupaj neprevidama prigodilo o sušču nepozabljiviga leta 1848 — politiški potres je zmajal dozrajno vladno podobo, in ga ni bilo še tako odloženiga kota velike države, ker bi ne bili razgrajali šumeči valovi revolucije. Bala se je tega trenutka truma poštenih sicer pa v politiki ne dosto vajenih ali pa sebičnih mož, katerim je javni red le dragi za obvaritev svojiga premoženja, katerim je vse prav, da se le nobeden zakladov ne dotakne, ktere so naj že bo po delavnosti ali po sreči pridobili. Ta sorta ljudi sicer revolucije nikolj ne napravlja, ona je zlo mirna in bi rada v pokoju vživala sladki sad bogastva, vunder je ona v silnih in nevarnih časih državi zlo nadležna. Gotovo je, de bogastvo človeški um omami, serce uterdi, de ošabno obnašanje milijonarca nezmerno veliki množici revežev grenke misli budi, in tako nabrana nezadovoljnost je clo primerjeno netilo za iskre prekucivnežev. In če bi ti bogatinci državno oblast, ki jim drage zaklade zvesto varje, v časih skušnje z svojo močjo podperali! če bi hvaležni odperli napolnjene škrinje in zaklje! ker jim veleva že gola umetnost nekaj oddati, de bi večino oteli. — Vidimo pa, de oni, kadar na politiškim obnebjju začne grometi, prvi zgubijo potrebno zavupanje.

O politiški nevihti pobegnejo, ali pa roke na skrižem ostermeni gledajo, kako jo goni prekucivna stranko. Skrivajo skovane dnarje in kupčujejo z njimi celi državi v neizrečeno škodo. Skušnja nam se v naših dnevih kaže žalostne nasledke takiga obnašanja. De truma teh mož ni bila zlo velika, vsaki ve, kateri prevdari kako majhna je množica bogatih mem neizrečeno velikim številu siromakov in tistih ljudi, katerim kakor pravijo pičlo gre. — Rekli smo, de so drugi hrepeneli v pričo stati politiški prekucii. Teh je v resnici velika truma, vedama ali nevedama so udji evropejske prekucivne stranke, katera se že več ko šestdeset let sem poganja od verha do tla vse prekucniti, nji v roke pomagajo nezadovoljni vsih narodov vsih stanov. Ta stranka ni nikoli mirna, v skrivnim steguje svojo mrežo

revežem, ki se omamiti dajo, v pogubo. Tolkokrat potolčena se zopet dvigne, kakor Lerneiski kači ji namest ene odbite glave druge rasejo. Večidel na noge stopi o pravi priložnosti, tedaj je treba, de vlada netrudiljivo nanjo čuje. Če ima tudi sploh le en resnični namen, namreč obstoječi stan reči preverniti, da bi v veseljni zmesnjavi posamesnim kolikor je mogoče prida doteklo; vunder skuša sebično gibanje po vsih potih skrivati, tedaj ne nosi očitno rudečo bändero komunizma, ampak kaže lepši in bolj vabljive zastave. Je ni kakorkoljšne čednosti, ga ni svetiga in v človeško serce vkorenjeniga občutka, z katerim bi ona svoji trumi naslednikov ne nabirala. Clo v postavah s. pisma in sploh božje Kristuzove vere si podpora iše.

Pred šestdeset letmi so bile napisane zastavam prekucije besede tele: Prostost, enakost, bratimstvo, in po polstoletni skušnji se svet še ni zučil praviga pomena teh besedi. Stranka je tedaj že dolge leta pripravljena bila o primerjeni dobi z njimi na dan stopiti, in je hrepenela berž ko berž luč tega dneva viditi, kadar se bo jelo vse majati, kar je dozdej terdno stalo. V svojim gibanju je pa stranki posebno na poti avstrijsko cesarstvo, tedaj ne neha ga serdito napadati. Francozka prekucija leta 1848 je neprevidama lepo priložnost ponudila dopolnitev svojih namenov poskusiti — tako dolgo priželjena ura je bila in z najdla se je ona na borišu. — Rekli smo v pervih versticah tega sostavka, de so nekteri po skušnji ali zgodovinskim znanstvu bolj omikani in razsvitljeni državljani že kake leta sem previdili evropejski politiški potres, katerimu bi se avstrijsko cesarstvo ne bilo v stan ogniti, sploh je veljalo mnenje, de, če ne poprej, gotovo o smerti kralja Ludovika Filipa I. dozdajni politiški stan evropejskih držav premenjen biti mora. Ti pošteni in domoljubni možje si tega potresa vošili niso, tjer njim je revolucija, naj bo že zavolj kakorkoljšniga vzroka hudobno djanje — bali se je pa tudi nikakor niso. Razvalina se jim je zdela neogibljiva, zapazili so božjo roko, ki je poprejni vladni podobni na steno napisala strašne besede: Mane, Tekel, Urpharsin. — Človeškemu napadu bi se bili oni do zadnje srage svoje zveste kervi v bran postavili — sklepam večniga in vsigamogočniga Boga so ponižno vклонili. Če pa tudi niso zamogli razvalino odverniti so se zavzeli dovolj kos biti napadam ptujih in notrajnih protivnikov. Naj bi se sloslopje staro razvalilo, vunder je še ostala celota prostora svete domače zemlje. Za otetje tuga drugiga prostora so sklenili kadar bi treba bilo si zveste možke roke podati, na njim pa če tudi še le v dolgih letih ko nekda Izraelci z orožjem v rokah novo bolj pripravljeno hišo si izzidati — tempelj prerrojene Avstrije, prebivališče vsih bratovsko zedinjenih avstrijskih narodov. — Treba je tele tukaj našete namene skerbno pred očmi imeti če hočemo prav soditi mnogoverstno obnašanje mož, ki so pri nas po sušču na politiško gledišče stopili. Boječa množica, katero smo v vvodu popisali,

jo je urno odrinila, ali pa če to mogoče ni bilo, je saj drage svoje zaklade zakopala, in obupno roke na skrižem gledala, kaj bo nek drugi dan prinesel. — Prekucivna stranka pa je dvignila svojo strašno glavo, ko orli na svoj rop so padle trume plujih in domačih prekucivnežev na bogate avstrijske dežele, da bi urno vsaki svoj kos zagrabil. Zedinjeni so bili pa le v sovražtvu tega tako zavideniga cesarstva, roke so si prijazno podali, kadar je glas se slišal: podrimo, komaj je kdo pršal kaj hočemo pa zdaj, kaj bo osoda tih dežel, tih ljudi v prihodnjo — je jel groziti med njimi serdititi prepir. Nobedin se drugimu vmakniti noče, na svoji poti vsaki sosedu najde, po sreči se jim je vse vdalo, ko so se lotili razdertije, kaj stvariti niso bili v stanu. — O prvem mraku naše svobode in žali bog tudi serditiga boja za življenje ali smert avstrijskiga cesarstva so pa serčno na boriše hiteli zgorej naznanjeni vitezni domoljubni varhi svitliga cesarja in stare slavne monarhije. Raztreseni so bili tu in tam, najdil si jih pa vunder v vsih krajih, v vsih stanovih, v vsakimu narodu. Od rusovske do laške meje, od nemškiga do Turčije so si podali zvesto roke, če so tudi govorili v raznih jeziki, če se je vse vertelo po demokratizmu ali narodnim gibanju — po enim znamenju so se nezmotljivo spoznali po černo-rumenih barvah avstrijske monarhije. O prvem hrupu se njih glasovi dovolj slišali niso, ko je silno razgrajal piš ob hudi uri nevihte, ali sčasoma je množica teh mož bolj in bolj rasla, njih stanovitno djanje je skazalo, kaj zvestoba o še tako hudim času pripomore. Okolj vsim znanje zastave ene in nerazdeljive Avstrije se je nabrala v kratkim zvesta in nepremakljiva truma domoljubnih Avstrijancov, mirnim sinovam v terdno podporo, notrajnim in zunanjim sovražnikom pa v grozni strah. Ti moške, katerih zvestoba je bila skušana v gorečim ognju nevarnih časov, katerih bistri um je že tačas razjasnil tamno noč razsijanih zmot, stoje zdaj okolj sedeža našiga mladiga svitliga cesarja, pridno in netožljivo sejajo seme, da bi od tod obilno zlatiga sadu izraslo prihodnji Avstrii.

Končali smo zdaj naš pregled zgodovine avstrijskiga cesarstva od prviga začetka do sušca vedno nepozabljiviga leta 1848. Vpletali smo temu pregledu večkrat čez meje segajoče politiške misli, vtikali smo se tu in tam v naših sostavkih v notrajne zadeve sosednih in daljnih držav z namenam, po taki poti skazati kako je po teku mnogih stoletjev od maliga zrasla zdaj tako slavna avstrijska država, kakšni so pogoji njeniga cvetenja, njene moči, kaka je tedaj njena prihodnost, kolikor je omejenimu človeškemu pregledu spoznati mogoče. Če je pa že pregledovanje preteklih časov važno v sodbo čez našo prihodnost, koliko bolj se je treba ozirati na prigodbe tistih dni ali mescev ki so kakor v enim trenutku celi stan cesarstva spremenili. Politiški stan samovladije je bil pa o začetku leta 1848 tale.

Kar se vtiče zunanjih razmer je bila naša vlada z vsimi velikimi evropskimi državami, z anglejsko, francozko, borusovsko in rusovsko vlada v prav prijazni zlogi, samo de na nemškimi pri zavezni oblasti je začelo zmanjkovati od tistiga dneva zedinjeno napredovanje, ko je kralj Friderik Wilhelm poslanec deželnih zborov v en zedinjeni zbor na mesto svojiga kraljevniga sedeža poklical. Na Laškem pa in v švajcu reči niso tako mirno stale, in od tod je že kake leta sem samovladiji žugala huda nevarnost.

Povsot izgnani radikalizm je unkraj švajcarskih mej pobegnul, in je tam ne samo varno zavetje temuče clo podporo najdel. Duh

radikalizma je v kratkim tako svojo moč razsiral, da so o jesnu leta 1847 petnajst kantonov nasprotnim sedem katolskim kantonam po kratkim pa kervavim boju namest dozrajne foederativne vstave bolj centralizirano vlado vsilili, katera je padla v roke očitnih radikalcev, od katerih si je upala prekucivna stranka bližnjih držav močno podporo. Z takim sosedam avstrijska vlada v prvi dozrajni zlogi ostati ni mogla, in govorilo se je, da bi ona vtegnila z mečem švajcarsko prekucijo zadušiti. — Še nevarnejši je bil pa stan politiških zadev na Laškem. Tam se je narodna stranka že kake trideset let poganjala vse države apeninskiga polotoka, z dolno sredno in zgorno Italio v eno zedinjeno državo spremeniti, tedaj tudi Avstrii laške dežele odvzeti.

V taki namen so vstali v letu 1821 na Neapolitanskim in Sardinskim, v letu 1831 v papeževi deželi silni punti, kateri so bili pa obkrat skoro brez kervotočniga boja od avstrijskih armad zadušeni. Ni bilo težko na laškem javni red obvarovati, dokler so se laške vlade v resnični spravi namenam avstrijske vlade pridružile. Prvi dan rožniga cveta leta 1846 je umerl sveti oče Gregor XVI. in 14. tega mesca je prevzel stol svetiga Petra dozrajni kardinal Mastai-Ferretti pod imenam Pii IX. Gorečih namenov tega papeža za blagor celiga kristjanskiga sveta in posebno laških dežel, miliga in velikoserčniga obnašanja svetiga očeta se je poprijela prekucivna narodna stranka, ona je pokvarila v katolskim duhu izrečene besede za svoje posvetne in dostokrat zaničljive namene, tako de je postala o kratkim rimska vlada igrača mož, ki niso nikakor spoznani bili prijatli javniga reda in postav pravice. — Sardinsko kraljestvo je vladal tačas kralj Karl Albert, katerimu se je že v letu 1821 po glavi blodilo si krono če ne cele vunder zgorne Italie na glavo postaviti. Še v letu 1831 serditi in nevsmljeni pregnanjavec prekucivnežev se je zopet spomnil častiželnih misel svoje mladosti in ni zamudil v vpeljavo sebičnih namenov svojim nekdanjim sovražnikom prijazno roko podati.

V kakih mescih so vse laške vlade, rade ali ne se znebile absolutizma in so podarile ljudstvu vstavno vladno podobo, pri tem pa so se poželjivo ozirale na lepo lombardo-beneško kraljestvo, katero je pod milo avstrijsko vlado vživalo mira in javniga srečniga stanu, ko nikoli poprej, tudi ne pod vlado cesarja in kralja Napoleona. — Tudi tam se je znižala narodna stranka posebno iz verste prevzetnih mestnijanov in bogatih posestnikov. Ti so neprenchama ljudstvo našuntali, da naj bi ono otreslo sužni jarm Avstrijancov ali kakor so se tačas sploh zvali Nemcev. Od Sicilije do tirolske in koroške meje so se slišali glasovi laške prostosti in neodvisnosti z tako sovražnim djanjem, de je avstrijska vlada vsiljena bila že o prosencu leta 1848 za pglavitne mesta tega kraljestva stan obsede naznaniti in politiške pregrehe po ostrih vojaških postavah kaznovati.

Zastran znotrajnih zadev je bil javni stan vsih avstrijskih dežela, izjamemo lombardo-beneško kraljestvo sploh mirin, vundar ta mir ni bil mir zadovoljnosti temuče tibota pred hudim viharjem kakor smo v prvih versticah tega sostavka omenili. Dunajčani posebno so bili kakor zmiraj dobre volje, so jedli in pili in so se malo pečali z politiko — z notrajno clo nič, — bili so tačas še tako dobri in zvesti Avstrijanci, de so enoglasno grajali sebično gibanja nehvaležnih Italianov, kateri so se iz zveze cesarstva ločiti hotli. V politiki bolj skušeni moške so se pa pazljivo ozirali v Pariz, ker je očitna razpertija med ministerstva Guizot in večini postavodavniga zbora

jela resnična žaliti javni red. Vunder so zapali vsi umnimu in previdnimu djanju kralja Ludovika Filipa, da bo on, kakor je skoro osemnajst let trudni Evropi mir ohranil, tudi srečno premagal nar novejši težave. — Kar na enkrat se glasijo iz pglavitniga mesta francozkiga kraljestva prav čudne reči — da je ministerstvo odstopilo, da se je kralj vlade odpovedal v prid svojiga vnuka Grofa Pariza. Komaj se zasliši ta novica, ji sledi že druga popolne prekucije, da je kralj vsiljen pobegniti, da je nehala na francozkim samovladiji in bila izklicana republika. Popoldne 1. sušca leta 1848 so bile vse te reči po celim Dunaju znane. Perva misel je zbudila počutek ostermenja, takiga izhoda si nobedin saj zdaj ni pričakal.

Komaj neha prvo ostermenje so se moške raznih politiških misel že na djanje ravnali, vsaki je skušil kar bo prišlo sebi v prid obratiti. Pazili so vsi kaj bo vlada storila, kakšni jez bo od zahoda derečimu potoku v bran postavila, ker to je bilo vsakimu gotovo, da zdaj valovi prekucije se ne bodo zlomili kakor zmiraj poprej na meji cesarstva. — Resnica nas sili tukaj omeniti, da so bili nar vikši postavljeni vladni moške nič manj ostermeni kakor vladano ljudstvo, tudi njim je nevarnost neprevidama pokazala strašni obraz. Zaupnosti v pravico, dobro prevdarjenih in serčno izpeljanih namenov je sploh manjkalo. Redki in dvomljivi vladni razglasi niso bili v stanu serce zvestih državljanov ogreti, zdelo se je, de bi vtegnili časi priti, kakor jih zgodovina le po mnogih stoletjih rodi, katere Bog spačenimu človeškemu rodu v znamenje pošlje: de je on sam le velik in močan. Ta duh je vladal zveste sinove Avstrije se božjim sklepam vkloniti, spoznali so, de je sicer dozrajni vladni podobi zadnja ura odbila, nikakor pa avstrijski državi. Serčno so si podali roke v oetje drage vesoljne avstrijske domovine in svitliga sedeža miliga cesarja.

(Dalje sledi.)

Austrijsko cesarstvo. Krajska.

Iz Moravske fare se piše v „Novice:“ V saboto na sv. Ane dan zvečer kmalo po 11. uri se je začela pri nas strašna nevihta, tako, da stari ljudje take ne pomnijo; med bliskam in treskam je jela toča, orehove debelosti, s strašnim viharjem suti, tako da je o 5 minutah v nekterih vaseh po hribih še vso sternino, po ravnim pa le jarino skorej čisto potolkla. V eni sami soseski je več ko 30 strešij in kozolcov s žitam naloženih poderlo, tako da nekteri na vsim svojim pohištvu na ene strehe nimajo. Sadniga drevja je brez števila polomilo, ostalim pa vse sadje pokončalo; enimu samimu kmetu je več ko 300 smerek, med katerim jih je veliko po 2 čevlja debelih, polomilo.

* Od letašnje žetve nekdo, ki je več dežel prehodil, takele govori: Najdel sim skoraj od jadranskega do severnega morja in od tod do reke Themse polje prav lepo stoječe. Po pravici se sme terditi, da se leto 1851 med blagodarjene šteje. Cena žita bo gotovo padla, le tega se je bati, da bi ponižana cena kmetu v škodo ne bila, da bi potem ne mogel svojih davkov plačati. Tudi cena mesa bi se znala ponižati, ker je sena povsod na kupe. Hmelj se na Českem ni dobro obnesel, pesa je zavolj merzlega vremena zlo slaba. Nikjer nisim zapazil, da bi krompir gnjil, in pri letosnjem vremenu se hudi smemo nadjati, da se kaj tacega ne bode zgodilo.* Vina ne bode ne ob Rhenu ne na Francoskem obilo.

* Žalibog, da temu ni tako, iz več krajev se zopet sliši o krompirjevi gnjilobi.

Štajarska.

Za Radecky-brod se je na Štajarskem do zdaj že 3247 gold. 45³/₄ kr. nabralo.

* V Gradcu je bilo na vseučilišču letos 563 učencev, med njimi 48 Slovencev, drugi pa so bili Nemci. Mi dvomimo, da bi bilo to res.

Avstrijska.

C. k. akademija znanstev je več daril razpisala na razne znanstvene izdelke.

* Deželni poglavar kronovine avstrijske nad Anizo je ukazal, da se ima več majhnih občin v eno združiti, in občinske predstojnike z novega voliti.

* Vesna piše: Kakšno imenitnost v zemljopisnem ogledu de ima dnevnic slovenskiga oznanovavca Dra. Ign. Knobleherja, katero smo bili v teh listih (v Vesni št. 15—27) pod napisom „Cesta po Bilem Nilu“ podali, se razodeva od tod, de jo slavni berlinski zemljopisec Ritter v zemljopisni družbi v Berlinu navlaš prebira ali razsvetljuje. V razsvitljenje tega prebiranja je nalaš bil napravljen naris Beliga Nila.

* C. k. podadmiral Dahlerup se je dalj časa s cesarjem pogovarjal. Govori se, da je predlog storil, brodovje iz Tersta v Benetke preložiti ker je v Terstu vedno manj prostora zavolj kupčijskih bark, katerih je vedno več.

* V c. k. dunajski zabiravnici denarjev in svetinj je do zdaj že 107,000 raznih denarjev in svetinj; med temi je 25,000 gerških in 35,000 rimskih denarjev. Kar rimsko zbirko zadene, bi znala naj bogatejša na svetu biti.

* Da bi se v ilirskih šolskih knjigah zaželela enakost v pisanju in narečju vpeljala, je visoko ministerstvo uka in bogočastja ukazalo, da se imajo, ki sestavljajo šolske ilirske knjige po državnem zakoniku držati, samo s to izjemo, da pišejo é namesto ondi navadnega ie, n. p. déte: mléko, vreme itd. nameti diete, mlieko, vrieme itd.

* Mesca julija se je po severni železnici 57,052 oseb peljalo, in sicer: v Prago iz Dunaja 14,494, v Prago iz Draždan 12,474, skupej 26,967; iz Prage na Dunaj 17,203, iz Prage v Draždane 12,882, skupej 30,085.

* Avstrijski car se je že 3. t. m. v Galicijo podal.

Česka.

Prihodnji mesec bo začel nov obertniški česki in nemški časopis v Pragi izhajati.

* V Marienthalu na Českem se je velika postojna vjela. Nje raztegnjene peruti merijo 16 čevljev, kljun ima 5 palcev dolg. Ustreliti so jo morali, da ni nobenemu nič storila.

Moravska.

Učencev v Olumucu na vseučilišču je bilo letos 463, med njimi 242 Slavenov, 144 Nemcev in 77 obeh narodnost.

Ogerska.

Ogerski magnati vedno svoje grajšine prodajajo in razun barona Sina, je mnogo Dunajčanov že ondi grajšine in posestva kupilo.

* Pretekli četrtek je v Peštu 16 let stara deklica Donovo preplavala. Od kaj tacega se do zdaj še nikdar ne ve, da bi se bilo zgodilo.

Galicija.

15. julija pride nek tuj kmet v Kmielsko v Galicijo in prosi necega tamošnjega posestnika, da bi ga prenočil. Ko to drugi dan krajni sodnik zve, se poda z dvema prisežencema tje in zgrabi posestnika in tujega kmeta. Akoravno se čudita, vendar z njim gresta, ker sta si bila svesta svoje nedolžnosti. On jih pelje v — kerčmo. Tu jima očita, da sta hotla krasti, jih ukaže na stol djati in z gorjačami tako pretepsti, da tuj kmet mertev s klopi pade. Krajni sodnik zapove truplo v hišo hudo

stepenega posestnika nesti. Krožni vladi se je ta dogodba naznanila.

* V Lvovu je veliko steklih psov.

Dalmacija.

Konec leta 1849 se je v Dalmaciji 781,006 ovac in 403,430 koz naštel; tedaj pridete na vsacega prebivavca dve ovci in ena koza.

Serbsko.

V Banatu so spet ogersko kraljevo krono iskali, pa niso nič našli.

Lombardo-beneško kraljestvo.

Sliši se, da se je za beneškega patriarha zvolil škof v Veroni, gospod Aurel Mutti.

* Kako derzni da so demokrati, bi človek skoraj ne verjel, ako bi bi sam ne prepričal. 25. pr. m. se splazi nekoliko neznanih v pisarnico papeževega konsula v Milani, ki zdaj okrog potova in preišejo vse papirje in pisma, katere so drugi dan vse raztresene našli. Več važnih papirjev so odnesli.

* Nekega človeka, ki je revolucijski proglas razširoval, so v Milani zasačili in ustrelili.

Tuje dežele.

Bosna.

Iz Bosne se čuje, da se bodo turški vojaki v Nikšić napotili, napad Černogorcev odbiti. Bosniška vlada je povelje dala, da ne smejo Turki, ki stanujejo unstran avstrijske meje, oboroženi v cerkve ali na somnje hoditi.

Nemška.

N. Pr. Z. pravi, da se bodo na Pruskem deželni zbori konec mesca augusta odperli.

* Nek nemški učitelj je svojim učencem sončni mrak takole razlagal: Vi veste, da so v soncu tudi ljudje, kjer je tudi po noči dan, ljudje tudi žele včasih zaspati; to je pa le takrat mogoče, ko sonce mrakne. Ko se to zgodi, se vse v postljo vleže in se kolikor more hitro nspi. Nato pa ljudje spet vstanejo in naglo na delo gredo.

Francoska.

General Cavaignac je v nekem zboru rekel da naj njega za predsednika ne volijo, ker predsedništva ne prevzame in je prosil prijatelje, da naj Carnota volijo.

Angleško.

V Londonsko razstavo je prišlo blago iz 743 krajev našiga cesarstva, namreč iz Českiga iz 83, iz Ogerskiga in 31, iz zgornje in spodnje Avstrije iz 41, iz Štajarskiga iz 15, iz Tiroljskiga iz 14, iz Koroškiga iz 12, iz Lombarskiga iz 11, iz Marskiga iz 11, iz Krajnskiga iz 5, iz Galicijo iz 4, iz Sedmograškiga iz 3 krajev; iz Horvaškiga, Dalmatinskiga, Solnograškiga in iz Tersta, povsod le iz 1 kraja. Zgornjo-Avstrijsko laneno olje je za nar boljši olje cele Evrope spoznano.

* V Londonu se bo nova šent-Peterska cerkev zidala za katoliške Lahe, ki ondi prebivajo. Pomočki se bodo za njo po Laškim zbirali, in v poglavitnih evropskih jezicah tudi božja beseda oznanovala. Tudi šola bo s cerkvijo sklenjena.

* Razstavo v Londonu je do zdaj 3 milijone ljudi obiskalo. Noter je prišlo 300,000 funtov sterlingov. Če bo to poslopje vstalo ali se poderlo, se še ne ve. Paxton, ki ga je postavil, si prizadeva, ga ohraniti, storil je predlog, ga v zimski vert spreobrnuti.

Laška.

Iz Rima je spodila vlada poslednji čas čez 2000 nemirnih ljudi.

* Časopis „Opinione“ opominja sardinsko vlado, da naj skerbi za vojaško brodovje. V naj bolj revnem stanu, pravi zdaj leži brodovje, ki je nekdanj ponosno po morju veslalo. — Sardinski časopisi nekaj časa sem veliko sočutje do Prusije razodevajo.

Rusovska.

Akademija šteje 47 pravih dopisovavnih, 38 domačih in 32 inostranskih častnih udov, potem 46 domačih in 84 inostranskih dopisovavnih udov. Knjižnica ima 91,205 zvezkov in rokopisov. V aziatiškem muzeumu je 6,608 zvezkov in rokopisov; v dnamni zbirki 17,001 denarjev in svetinj, v rudninski zbirki 39,356 rudnin in okamnelin, v živalski zbirki 32,927 plemenov v 71,774 živalih in v botaniški zbirki 42,438 raznih zelišč. Zvezdogledna naprava na Pulkavem hribu ima 57 zvezdoglednih priprav in popolno zbirko potrebnih pripomočkov, razun tega knjižnico, v kateri je 6,635 zvezkov.

Turška.

O denarstvu je turška vlada v hudi nadlogi. Zavolj tega je sklenula narodno banko napraviti, da bo vendar koga imela, ki je bo v denarni potrebi na roko šel. Napraviti se ima na delnice, delnica bo veljala 5000 piastrov in vstanovila se bo z 200 piastrov. Ona bo imela pravico vladi do 30 milionov piastrov posoditi. Nje predsednik se bo zvolil od vlade iz naj prvih državnih vradnikov; njemu na strani bodo stali vodji. Vodja bo zamogel vsak biti, ki bo 300 delnic vzel.

Amerika.

Časopisi iz St. Francisco naznanijo, da je ondašnje mesto, ki je pogorelo, spet sozidano. Komaj so pretekli štiri tedni in tri četrta hiš že zopet stoji. — Pervi, ki je v Kalifornii po zlatu iskal, si je z mišico zavdal. Bil je Nemec po rodu.

* „Bombay Times“ pripoveduje, da je v Bangalore taka toča šla, da je strehe skoz in skoz prebila, še več, padli so kosovi, veliki kakor slon ali cele pečine.

Azija.

Od Kitajskiga se bere, de se zdej veliko Kitajcev v Kalifornio preseljuje, med katerimi se tudi več katoličanov iz dežel Hiang-Sou znajde, in de se neverski Kitajci na svojih popotnih listih za katoličane zapisati dajo, ker leti zavolj zadržanja in zavoljo svoje delavnosti prav dobro ime imajo.

Ljubljanski novičar.

Preteklo saboto je Ljubljanski mestni zbor izvolil odbornike, ki naj pregledajo in pretresejo od magistrata popisani denarni stan dohodkov in izdaj mestne županije za prihodnje leto 1852; potem še le se bo ta reč posvetovala v občnem zboru. Po magistratnim odkazu so stroški ali izdajki za potrebne naprave prihodnjiga leta na 75,996 gold. prerajtani, dohodki pa zneso le 66,215 gold. Če lih se bojo dali stroški pomanjšati, se bojo stroški vunder le teško z dohodki poravnali, ki jih ima sedaj mestna županija, ki je veliko poprejšnih dohodkov zgubila.

* Slovensko društvo v Ljubljani ima za natis pripravljeno: „Kratek zemljopis s pogledom na stare in nove čase sveta; spisal P. Hicinger, — in pa „Zgodovino slovenskiga naroda“, spisal Janez Terdina.

* Očitne izpraševanja učencev podkovijske in živinozdravniške šole v Ljubljani bojo 11., 12., 13. in 14. dan tega mesca od 9. do 12. ure dopoldne in od 3. do 6. popoldne; prijatli teh vednost so povabljeni poslušati priti.

* Krajnska kmetijska družba je ravno na svitlo dala nauk murve in svilode rediti in svilo pridelovati po spisu prof. Hlubeka z 4 podobami. Te bukvice veljajo le 12 kr. in se dobe pri gospodu Blazniku v Ljubljani, kakor tudi v pisarnici kmetijske družbe.

* Ravno je na svitlo prišla knjižnica „Sveti Juri serčni vojšak.“ Velja 12 kr.

LEPOZNANSKI LIST.

Cestopis.

(Dalje.)

Potem so nastopile križanske vojske (od leta 1096—1292), ktere so Evropo jednostranske rimske ali latinske izobraženosti obvarovale. Po križanskih vojskah so se iztočne véde, iztočni nagledi, iztočni življi u zapad presadili i s totimi premešali.

Ruska teh znamenitih dobičkov, kakor germanska ljudstva, ni imela. Slovenski narod, ki se je v sadajni Ruski naselil, ni naišel nikakšno ga ljudstva in omiko si pridobiti zamogel. Tim več naišel je le slabe ostanke čudskih ljudstev, ki so v duhovnih darovih in omiki bila še daleč za unimi. Kerščanstvo je dobila Ruska od iztočne cerkve o času, ko je ta, ako ne popolnoma ločena od zahodne, saj v neprijateljstvu z njo živela. Ruska se je tedaj od ostale Evrope oddaljila še bolj ko gerčko cesarstvo, kteromu je iz političkih obzirov latinskoga zahoda tako treba bilo, da si gerčki cesarji niso upali še s papežem prijateljstva popolnoma podreti. Ruska bila je naproti gerčkomu cesarstvu bolj sovražna kot prijateljska. Bila je samo v zvezi s carigradskim patriarhom, ki je Rusko na Carigrad vezal; ali ta vez bila je kam rahleja, slabeja, ko zveza germansko-rimskih ljudstev z Rimom. Zraven toga je u tem obziru še to neizmerno važno, Ruske ni gerčkoga temoč slovenski jezik za svoje bogočastje izvolila. Torej ruskej duhovščini ni potrebsčina ukazala, gerčkoga jezika se naučiti. Akoravno ne gerčka cerkvena kniževnost, je vendar klasičko starogerčko slov-

stvo Ruski zveksine tuje ostalo. Bil je sicer staroslovenski jezik lep, bogat, omikaven, — od Cirila i Metuda izvrstno poslovenjeni deli sv. pisma še zdaj to svedočijo. Še sdaj se iz staroslovensčine jemljejo besede, premene, izrazi za višje pesništvo! Vender ni imel nobedne kniževnosti, ni tedaj mogel za podlogo izobraževanja biti. Celu neravno tedej je, da Ruska ni mogla z ostalo Evropo vred na jednaki stopnji napredovati v duhovskem i deržavnem razvijanju. Vender tudi takrat ni popolnoma brez vse dotike ostala. Že od 10. do 13. veka naidemo sled omike in narodnoga slovstva kakor v ostali Evropi; v tem obziru Ruska ni daleč zaostala za ostalimi krajinami ktere so kerščanstvo z njoj vred sovremeno prejele, p. Skandinavia. Letopisi ekestora menihva v Pečijerskem samostanu v Kievi konec 11. veka nam kažejo takratno izobraženost jezika, cerkvene, družbinske razmere, stopnja omike, ki se poljske, česke, švedske i danske ne ustraši! —

Na tej stopnji pa je Ruska takrat tudi obstala! Od iztoka napred od Polovcev hudo stiskavne, se ni mogla — čeravno od papeža i carigradskiga cesara opominjana — križanskih vojsk udeliti, ktere so za nerodno omiko tako važne bile. Kmalu potem so Mongoli, Tatar i Rusko poglavili i podjarmili, pa tudi teiste lepe cime narodnoga izobraževanje zaostalo, alj za politički stan Ruske je važne i dobrotne nasledke imelo. Na zvunaj se mnoge dele razkomandana, znotrama po samostalni moči plemenstva i mest političko oslABLJENA je Ruska vso edinost zgubila, je tudi brez dolgoga opora po nekterih kervavih bitvah premagavcam u

pest padla. Mongoli se v Ruskoj niso naselili. Akoravno je Kan zlate čete na južni Volgi u mestu Saraj svoj stalni sedež imel, njegovo ljudstvo je vender vedno kočevalo nomadiziralo Pustil je Ruse u njihovi ustavi, tirjal je le dačo i namet op njih.“ —

(Dalje sledi.)

Slovstvo in umetnost.

* Od našega rajnega Stanka Vraza so sledeča dela tiskom na svitlo prišla: „Narodne pesni ilirske,“ razdio I. Zagreb 1839. „Djulabije, ljubezne ponude i. t. d.“ Zagreb 1840. „Guste i Tambura, različite pesni;“ zlatni Prag 1845. Literarna pozaostalost Vrazova je res bogata i znamenita. Da bi le od dobrih rok pršla, i se hitro tiskom izdala! Med rečmi, ki jih je St. V. zapustil, se menda znajde drugi i tretji razdel izvrstne i velikovredne sbirke narodnih pesni ilirskih. Znamenito knjižico svojo je Stanko Vraz sporočil Zagrebskemu museumu.

* Gosp. Matija Majar je svojo slovnico prenarobil za ljudske šole, in je misli visokimu ministerstvu predložiti, da naj jo poterd i za slovenske ljudske šole. Se ve, de ja sostavljena u duhu složnem in uzajemnem. Boljši in potrebam Jugoslavjanov primernejše slovnice bode težko kdo napravil. Tudi knjižico: „Zeleznica iz ilirskoga narečja u rusko“ je Majar ravna dokončal. Ravno o pravem času pride ta knjižica, — ona bode k slovanskej slogi in k približovanju slavjanskih narečjah mnogo pripomogla.

Odgovorni vrednik: *Dragotin Melcer.* — Založnik in tiskar *Jožef Blaznik.*

Vradni list št. 49.

Št. 6379. **Oznanilo** (136.) c 3

Z oziram in kakor pristavk tukajšnjiga oznanila od 14. maja t. l. št. 3960 se s tem naznani, da se je za zamenjavo listkov deržavnega zaklada tudi c. k. denarnica v Novemestu odločila, tedaj se bodo tudi pri imenovanu denarnici listki deržavnega zaklada od 1. januarja 1851 po 50 gold. 10 gold. in 5 gold. na poti zamenjave za tripercentne denarnične navkaze, listke deržavnega zaklada ali banknote dajali.

Od c. k. davknega vodstva za krajnsko kronovino.

Ljubljana 26. julija 1851.

Št. 2153. **Oznanilo** (137.) 3

S 1. avgustom t. l. se bo doba prihoda in odhoda potovske pošte med Vidrio in Verhniko promenula, in sicer takole:

Od imenovane dobe se bo namreč pešni pot vsak dan ob 1 popoldne iz Vidrie podal, ob sedmih na večer na Verhniko prišel, tod prenočil, in drugo jutro se ob šestih v Vidrio vernul in tod ob dvanajstih dospel.

C. k. pošno vodstvo

Ljubljana 23. julija 1851.

Schütz, s. r.

Št. 6063. **Proglas.** (138.) c 3

C. k. okrajno sodništvo ljubljanske okolice s tem vse tiste pozove, ki imajo na zapustnini 5. februarja t. l. v zgornjem Kašlju št. 45 umerlega posestnika Jurja Zidana, po domače Podgorca kakor posojivci kaj tirjati, ali če so mu kaj dolžni, se 29. avgusta t. l. dopoldne ob devetih pri tukajšnji vradni oglasiti, ko bo dan derzan, ker si bo tisti, ki ne pride moral sam sebi škodljive nasledke § 814 deržavlanskega zakonika pripisati.

Ljubljana 25. junija 1851.

Heinricher s. r.

okrajni sodnik

Št. 4099. **Proglas.** (139.) c 2

C. k. okrajno sodništvo ljubljanske okolice naznani neznanim dedičem in pravnim naslednikom Matevža Waherja:

Da je zoper nje Valentin Koder iz Vižmarjev tožbo na posest in spoznanje vlastnine, v gruntih bukvh nekdanje grajšine Jable pod redno št. III v Vižmarjih ležečega pol zemljiša vložil, in da se je v tej zadevi za kuratorja zatoženih dr. Oviač postavil, dan

te pravne obravnave se je odločil na 15. oktobra t. l. zjutraj ob devetih pri tukajšnji vradni.

Zatoženi naj tedaj k imenovani obravnavi ali sami pridejo in svojo pravico skažejo, ali naj pa opolnomočnega k njej pošlejo ali pa postavljenemu kuratorju pripomočke na roko dajo, ker se bo sicer ta pravna reč s tem po obstoječih postavah izpeljala.

C. k. okrajno sodništvo ljubljanske okolice.

Ljubljana 14. maja 1851.

Heinricher s. r.

okrajni sodnik.

Št. 4962. **Proglas.** (140.) c 2

C. k. okrajno sodništvo ljubljanske okolice naznani neznanimu Matiju Vresicu in njegovim neznanim dedičem:

Da je zoper nje Stefan Dominik iz Razdertega tožbo 27. maja 1851 št. 4962 na posest na Verhu pod vpisno št. 7 ležečega v gruntih bukvh ribniške farne gosposke pod urb. 4 postavljenega četert zemljiša tožbo vložil, in da se je dan ustmine obravnave na 16. oktobra t. l. zjutraj ob devetih odločil.

Ker je neznano, kje da se derže, se jim je za kuratorja gospod dr. Napret odločil. Oni se tedaj opomnijo, da naj o pravem času ali sami pridejo, ali pa svojemu zastopniku pravne pripomočke na roko dajo, ali pa družega zastopnika temu sodništvu naznanijo, ker bi si morali sicer sami sebi nasledke zamuje pripisati.

C. k. okrajno sodništvo ljubljanske okolice.

Ljubljana 27. maja 1851.

C. k. okrajni sodnik

Heinricher s. r.

Št. 4963. **Proglas.** (141.) c 1

C. k. okrajno sodništvo ljubljanske okolice naznani neznanemu Matiju Verzicu in njegovim neznanim dedičem:

Da je zoper nje Stefan Dominik iz Razdertega tožbo 27. maja 1851 št. 4963 na posest v gruntih bukvh magistratnega Kozarjevega posestva pod rekt. št. 296 zapisanega gojzda Kurnik vložil, in dan ustmine obravnave se je o tej zadevi na 16. oktobra t. l. dopoldne ob devetih odločil. Ker ni znano, kje da se derže, se jim je za kuratorja dr. Napret postavil. Oni se tedaj opomnijo, da naj o pravem času ali sami pridejo ali svoje pravne pripomočke svojemu zastopniku na roko dajo, ali pa družega zastopnika temu sodniš-

tvu naznanijo, ker bi sicer nasledke zamuje sami terpeti imeli.

C. k. okrajni sodništvo ljubljanske okolice.

Ljubljana 27. maja 1851.

Heinricher s. r.

okrajni sodnik.

Št. 1966. **Proglas** (142.) c 1

C. k. okrajno sodništvo ljubljanske okolice naznani neznanu Mariji Gorsič in nje neznanim dedičem:

Da je zoper nje Jožef Bradač iz Ponove vasi tožbo 27. maja 1851 št. 4966 glede vgasnenja na njegovem v gruntih bukvh grajšine Cobelsberg pod rekt. št. 408 zapisanega, v Ponovi vasi pod vpisno št. 19 ležečega zemljiša z ženitno pogodbo od 21. januarja 1811 v prid Marie Gorsičeve dolžne ženitne tirjave per 200 gold. kakor tudi pravice preživljenja vložil, in dan ustmine obravnave se je odločil na 16. oktobra t. l. zjutraj ob devetih.

Ker ni znano, kje da se zatoženi derže, jim je bil za kuratorja postavljen gospod dr. Rudolf, s kterim se bo ta pravna zadeva po sodniškem redu obravnala.

Oni se tedaj opomnijo, da naj ali sami o pravem času pridejo, ali zastopniku pripomočke na roko dajo ali pa družega zastopnika temu sodništvu naznanijo, ker se bodo sicer sami nasledke zamuje pripisati morali.

C. k. okrajno sodništvo ljubljanske okolice.

Ljubljana 28. maja 1851.

C. k. okrajni sodnik.

Heinricher s. r.

Št. 5350. **Proglas.** (143.) c 3

v poklic zapustninskih posojivcev.

Pri c. k. okrajnem sodništvu ljubljanske okolice imajo vsi tisti, ki imajo na zapustnini 27 februarja 1851 umerlega posestnika tretjine zemljiša Jurja Seliškarja iz Lukovic št. 6 kakor posojivci kaj tirjati, da to naznanijo in dokažejo, 4. avgusta zjutraj ob devetih priti, ali od tega časa pismeno naznani, ker bi sicer ti posojivci, ako po zadostenih tirjatvah nič več premoženja ne ostane, svoje pravice zgubili, ako jim kaka zastava ne gre.

Ljubljana 18. junija 1851.

C. k. okrajni sodnik

Heinricher s. r.